

Проект ЄС
«Додаткова підтримка Міністерства екології
та природних ресурсів України
у впровадженні Секторальної бюджетної підтримки»

УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ ТА РЕСУРСАМИ:

короткий опис Директив ЄС та графіку їх реалізації

Проект фінансується ЄС

ep^tisa

Проект впроваджується
консорціумом на чолі
з компанією ЕПТІСА

Київ — 2014

Це видання здійснене проектом технічної допомоги ЄС «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України у впровадженні секторальної бюджетної підтримки», який фінансується Європейським Союзом та впроваджується консорціумом на чолі з Eptisa з січня 2012 р. Зміст публікації не є відображенням офіційної позиції Європейського Союзу.

У рамках Програми підтримки секторальної політики ЄС та Україна погодилися про певний набір цілей, що ґрунтуються на Стратегії України в секторі охорони довкілля. Беручи до уваги позицію громадянського суспільства, партнери з ЄС та України оцінюють, чи було досягнуто відповідних цілей. Якщо цілей досягнуто та загальна система державних фінансів поліпшується, ЄС надає державному бюджету України погоджену суму, аби в такий спосіб сприяти реформам в Україні. Проект «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України у впровадженні Секторальної бюджетної підтримки» допомагає досягати цілей Національної екологічної стратегії України. Проект підтримує Міністерство екології та природних ресурсів України, а також інші зацікавлені сторони у впровадженні, координації управлінні та звітування щодо виконання взаємно погоджених показників Секторальної бюджетної підтримки.

ВСТУП

Підписання **Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом та його державами-членами, з іншої сторони (надалі Угоди)** відкриває нові можливості та створює нові стандарти у різних сферах суспільного життя, включаючи й сферу охорони довкілля.

Секторальні питання співробітництва у сфері охорони навколишнього природного середовища в Угоді закріплено у Главі 6, яка так і називається «Навколишнє природне середовище» Розділ V «економічне та галузеве співробітництво».

З повним текстом Угоди можна ознайомитись на сайті Кабінету Міністрів України (див. електронний ресурс) <http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/ru/publish/article?>

Для України **в галузі довкілля впровадження законодавства ЄС відбувається в межах восьми секторів. Загалом воно регламентується 29 джерелами права** — Директивами та Регламентами ЄС у цій сфері, що встановлюють загальні правила та стандарти, які повинні бути транспоновані (перенесені) до внутрішньодержавного права. На відміну від сучасного природоохоронного законодавства України, яке у багатьох аспектах є декларативним, джерела права ЄС визначають кількісні та якісні результати, які треба досягти кожній країні протягом визначеного періоду часу. Особливістю Директив ЄС є те, що держави повинні адаптувати своє законодавство для досягнення цілей, визначених Директивами, але при цьому самі визначають методи їх досягнення.

У Додатку XXX Угоди про асоціацію виділені наступні сектори:

1. Управління довкіллям та інтеграція екологічної політики у інші галузеві політики
2. Якість атмосферного повітря
3. Управління відходами та ресурсами
4. Якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище
5. Охорона природи
6. Промислове забруднення та техногенні загрози
7. Зміна клімату та захист озонового шару
8. Генетично модифіковані організми

Метою даної брошури є ознайомлення з головними положеннями трьох Директив ЄС в сфері поводження з відходами, які увійшли до цієї Угоди (Додаток XXX).

Зупинимося детальніше на вимогах та графіку впровадження Директив сектору управління відходами та ресурсами.

УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ ТА РЕСУРСАМИ

Право у сфері управління відходами (та їх окремими потоками) представлено в ЄС більше ніж десяти директивами. З них у список Угоди про асоціацію ввійшли:

- Директива 2008/98/ЄС про відходи (рамкова);
- Директива 1999/31/ЄС про захоронення відходів;
- Директива 2006/21/ЄС про управління відходами видобувної промисловості.

Право і екологічна політика Співтовариства виходить із завдань запобігання утворення відходів, сприяння повторному використанню, вторинній переробці та відновленню відходів з метою зменшення їх впливу на навколишнє середовище. Пріоритетною метою при цьому постає перетворення відходів на ресурси і зниження обсягів їх утворення.

Вітчизняне законодавство у цій сфері, не дивлячись на досить розвинену нормативно-правову базу, **не повністю або лише частково відповідає вимогам ЄС**. Відтак імплементація зазначених директив пов'язана із значними змінами і доповненнями в правовому полі. Передусім Україна стоїть перед необхідністю переходу на нову концептуальну основу, в рамках якої пріоритетні цілі поводження з відходами забезпечуватимуть рух у напрямку «кругової» економіки з каскадним використанням ресурсів і мінімізацією обсягів залишкових продуктів.

Строк впровадження зазначених вище трьох директив за різними їх положеннями становить від 2-х до 5-6 років.

З офіційним перекладом текстів цих директив можна ознайомитися на сайті Міністерства юстиції України (електронний ресурс: <http://www.minjust.gov.ua/45875>)

1. Рамкова директива про відходи

Повна назва: Директива 2008/98/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року про відходи та скасування окремих Директив.

Директива запроваджує заходи із захисту довкілля та здоров'я людей шляхом попередження або зниження негативних впливів виробництва й поводження з відходами, а також зменшення загальних наслідків використання ресурсів та підвищення ефективності такого використання.

Директива ставить досить амбітну мету — наближення Європейського Союзу до «суспільства рециклінгу». Вона надає **пріоритет заходам з рециклінгу, заохочує роздільне збирання відходів та повторне використання продуктів**. Директива встановлює **критерії віднесення відходів до категорії побічних продуктів** і процедури, за якими настає **кінець статусу відходів** (коли відходи більше не вважаються відходами)¹.

До **базових орієнтирів**, які встановлюються Директивою 2008/98/ЄС відносяться такі:

- інтеграція завдань захисту довкілля та здоров'я людей із заходами по максимальному використанню ресурсного потенціалу відходів;
- встановлення ієрархії пріоритетів щодо поводження з відходами:
 - а) запобігання (утворенню);
 - б) підготовка до повторного використання;
 - в) рециклінг (перероблення);
 - г) інша утилізація, зокрема, енергетичне відновлення;
 - д) видалення (захоронення).
- регламентація порядку віднесення відходів до категорії небезпечних (встановлюються відповідні критерії);

Рішенням Комісії 2000/532/ЄС встановлено **Перелік відходів** (List of waste), де, зокрема, визначено, які відходи є небезпечними. Перелік покликаний забезпечити узгодження класифікації відходів в рамках ЄС. Критерієм віднесення до небезпечних виступає при цьому наявність однієї чи декількох властивостей, наведених у Додатку III Директиви про відходи. Визначення небезпечності загалом базується на законодавстві Співтовариства про хімічні речовини, включаючи граничні значення концентрацій небезпечних компонентів.

Імплементація зазначеного положення має стати однією із найбільш значних змін у нормативно-правовому полі України щодо відходів.

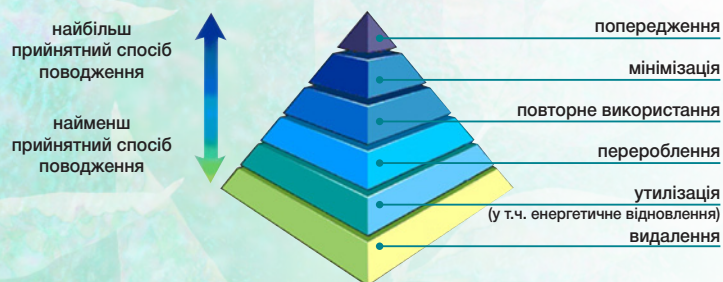
¹ Зазначене стає можливим за умови відповідності відходів після здійснення операцій з їх утилізації, зокрема, перероблення, конкретним встановленим критеріям.

- запровадження принципу розширеної відповідальності виробника;
- вимоги до планування управління відходами;

Мають бути розроблені **плани управління відходами**, з урахуванням ієрархії відходів, екологічної безпеки, а також принципів самодостатності та наблизеності². Директивою регламентовано зміст планів, які, зокрема, повинні охоплювати всі види відходів та всю територію країни.

Необхідно також запровадити **програми запобігання утворенню відходів**. Такі програми повинні бути інтегровані до планів управління відходами чи до інших екологічних програм. Мають бути визначені кількісні та якісні критерії для заходів із запобігання утворенню відходів. Додаток IV до Директиви про відходи містить приклади заходів із запобігання утворенню відходів на стадії їх утворення, а також при виробництві та споживанні продукції.

- ведення реєстрів;

Передбачається створення і ведення публічних реєстрів суб'єктів підприємницької діяльності у сфері поводження з відходами — операторів їх утилізації та видалення, дилерів та посередників, перевізників. Зазначене має сприяти більшій відкритості сфери поводження з відходами та розширенню можливостей контролю з боку громадськості.

Яким є графік досягнення цілей Директиви в Україні?

Положення імплементації	Терміни
Розроблення й прийняття національного законодавства. Визначення уповноваженого органу	3 роки
Підготовка планів щодо управління відходами згідно з п'ятиетапною ієрархією пріоритетів та програми щодо попередження утворення відходів	
Встановлення механізму повного покриття витрат згідно з принципом «забруднювач платить» та принципом розширеної відповідальності виробника	5 років
Встановлення дозвільної системи для установ/підприємств, що здійснюють операції з видалення чи утилізації відходів з особливими зобов'язаннями щодо управління небезпечними відходами	
Запровадження реєстру установ і підприємств, які здійснюють збір та транспортування відходів	

² ст. 16 Директиви.

Корисні посилання

1. Інституціональний розвиток сфери поводження з відходами в Україні: на шляху європейської інтеграції/ Видання здійснення за проектом технічної допомоги ЄС «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України у впровадженні секторальної бюджетної підтримки. — Київ: ДУ «ІЕПСР НАН України, 2013. — 192 с. Джерело: <http://www.sbs-envir.org/images/documents/waste-book.pdf>
2. Waste Classification Guidelines Part 1: Classifying Waste (Керівництво з класифікування відходів. Частина 1.) Джерело: <http://www.epa.nsw.gov.au/resources/waste/091216classifywaste.pdf>
3. Guidelines for national waste management strategies: moving from challenges to opportunities (Керівництво для національних стратегій з управління відходами: перехід від проблем до можливостей) Джерело: <http://www.unep.org/ietc/Portals/136/Publications/Waste%20Management/UNEP%20NWMMS%20English.pdf>
4. Guidance on the legal definition of waste and its application (Керівництво з тлумачення понять у сфері поводження з відходами та їх застосування). Джерело: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/69590/pb13813-waste-legal-def-guide.pdf
5. Guidance on the interpretation of key provisions of Directive 2008/98/EC on waste (Керівництво з інтерпретації основних положень Директиви 2008/98/ЄС). Джерело: http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/pdf/guidance_doc.pdf
6. Commission Decision 2011/753/EU of 18 November 2011 establishing rules and calculation methods for verifying compliance with the targets set in Article 11(2) of Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council (notified under document C(2011) 8165) (Рішення Комісії 2011/735/ЄС від 18.11.2011 щодо встановлення правил та методів розрахунку для визначення відповідності із завданнями встановленими ст.11(2) Директиви 2008/98/ЄС (щодо цільових показників із перероблення відходів). Джерело: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:310:0011:0016:EN:PDF>
7. Commission Decision 2000/532/EC of 3 May 2000 replacing Decision 94/37/EC establishing a list of wastes ...) (Рішення Комісії 2000/532/ЄС щодо встановлення переліку відходів ...) Джерело: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000D0532&from=EN>
8. Preparing a Waste Prevention Programme Guidance document (Керівництво з підготовки програми із попередження утворення відходів). Джерело: <http://ec.europa.eu/environment/waste/prevention/pdf/Waste%20prevention%20guidelines.pdf>

2. Директива ради 1999/31/ЄС про захоронення відходів

Повна назва: Директива Ради 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року про захоронення відходів зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) 1882/2003.

Метою Директиви 1999/31/ЄС є зменшення негативного впливу на довкілля та небезпеки для здоров'я людей, що може виникати протягом усього часу існування об'єкту захоронення відходів.

Директива базується на наступних **ключових орієнтирах**:

- **Попередження чи зменшення шкідливих наслідків захоронення відходів для довкілля і ризику для здоров'я людини.**

Для попередження викидів парникових газів та надходження токсичних фільтратів у поверхневі й підземні води, Директива вимагає вживати заходи щодо зменшення захоронення органічних відходів, та встановлює низку технічних вимог: уловлювання полігонного газу та його спалювання, ущільнення дна полігону і покриття плівкою, збирання фільтрату на дні полігону, його виведення та оброблення, щоденне покриття захоронених відходів шаром ґрунту тощо.

Директивою встановлюється жорстка вимога щодо дозволу функціонування лише тих місць захоронення, які відповідають визначеним Директивою вимогам. Всі інші полігони мають бути закриті й рекультивовані. Подальше функціонування дозволяється лише для тих полігонів, для яких розроблення плану їх приведення у відповідність до вимог встановлених Директивою є економічно доцільним.

Станом на 1.01.2014 року за даними Мінрегіону в Україні налічується близько 6682 полігонів та сміттєзвалищ. З них 21,2% - не відповідають нормам екобезпеки (відповідно до національного законодавства) та 14,6% - перевантажені. Відтак, «формально безпечних полігонів» близько 64,2%. За експертними оцінками кількість функціонуючих сьогодні полігонів, що відповідають вимогам Директиви, не перевищує 5%.

- **Зменшення захоронення відходів**

Кожна країна зобов'язана зменшувати кількість відходів, що вивозяться на полігони, шляхом попередження утворення відходів, їх перероблення та утилізації, а також використання відновленої сировини чи енергії, що має призводити до збереження природних ресурсів і запобігання неекономічного використання земель.

Директивою наголошується, щоб заходи, спрямовані на зменшення захоронення відходів, що біологічно розкладаються, одночасно заохочували проведення окремого збору таких відходів. З метою зменшення цих відходів держави-члени повинні розробити **національну стратегію щодо зменшення спрямування на полігони відходів, що біологічно розкладаються.**

- **Посилення фінансових гарантій**

Директива закликає держави-члени до впровадження відповідальності оператора полігонів у вигляді фінансової гарантії з метою забезпечення виконання всіх зобов'язань, що випливають з дозволу. Мова йде про врахування у платі за захоронення відходів усіх витрат, пов'язаних зі створенням і експлуатацією місць захоронення відходів, а також з очікуваними

витратами на їх закриття, у тому числі витратами, необхідними для наступного догляду за полігоном протягом наступних 30 років.

За досвідом Естонії вартість закриття старих полігонів становить в середньому:
— покриття полімерним матеріалом тощо, лише у випадку наявної загрози для підземних вод – 100 тис. €/га;
— для великих полігонів > 5 га – до 300 тис. €/га.
Вартість закриття полігону Tallinn Pääsküla (22га) у 2006 році становила 8 млн €³

Директива встановлює **класи місць розміщення відходів**:

- місця захоронення відходів, що **не є небезпечними**⁴. У т. ч.:
 - муніципальних (побутових) відходів;
 - безпечних відходів будь-якого іншого походження;
 - стійких та хімічно неактивних небезпечних відходів (наприклад, затверділих, засклянілих).
- місця захоронення **для небезпечних відходів**⁵.
- місця захоронення **для інертних відходів**⁶.

Наявність полігонів різних типів в країнах ЄС станом на початок 2010 року⁷

Назва країни	Кількість полігонів		
	для небезпечних відходів	для відходів, що не є небезпечними (у т.ч. ТПВ)	для інертних відходів
Чехія	34	157	78
Естонія	7	6	2
Франція	15	252	-
Італія	10	303	221
Латвія	2	11	0
Литва	1	10	3
Угорщина	14	89	9
Польща	48	610	8
Румунія	8	137	0
Словенія	1	35	11
Норвегія	8	77	14

3 Джерело: Workshop on Streamlining Investments in the Waste Sector in Ukraine (REC 28 May 2014) presentation of Peeter Eek <http://www.rec.org/topicarea.php?id=3§ion=events&event=29>.

4 До відходів, що **не є небезпечними** віднесено всі відходи окрім небезпечних.

5 Відповідно до європейського законодавства **небезпечними** вважаються відходи, які мають небезпечні властивості визначені у додатку III до Директиви 2008/98/ЄС про відходи (Рамкової).

6 До **інертних** відходів належать відходи, які не зазнають жодних фізичних, хімічних чи біологічних змін та трансформацій, зокрема, не розкладаються, не горять та не здійснюють негативного впливу на інші предмети, з якими вони вступають в контакт, та на довкілля й здоров'я людини.

7 За даними Євростату

Tallinn Pääsküla полігон, закритий у 2006 році

Директивою визначаються типи відходів, що **не допускаються до захоронення на полігонах**:

- відходи, що біологічно розкладаються;
- рідкі відходи;
- відходи, які в умовах захоронення є вибухонебезпечними, їдкими, окислювальними, легкозаймистими або займистими;
- медичні та інші клінічні відходи, що виникають в результаті діяльності медичних та ветеринарних установ та є інфекційними тощо.

Директивою встановлюються процедури прийняття відходів на полігони, які більш детально визначені у Рішенні 2003/33/ЄС від 19 грудня 2002 року «Про встановлення критеріїв та процедур для прийняття відходів для захоронення відповідно до статті 16 та Додатку II до Директиви 1999/31/ЄС».

Забороняється розбавлення чи змішування відходів виключно з метою досягнення відповідності дозволеням для захоронення відходам.

Яким є графік досягнення цілей Директиви в Україні?

Положення імплементації	Терміни
Розроблення й прийняття національного законодавства. Визначення уповноваженого органу	6 років
Класифікація місць захоронення відходів	
Підготовка національної стратегії щодо зменшення кількості відходів, що біологічно розкладаються, які спрямовуються на полігони	
Встановлення системи процедур подачі заяв та надання дозволів, а також щодо процедур прийняття відходів на полігони	
Встановлення процедур контролю та моніторингу під час функціонування та закриття полігонів, а також процедур подальшого догляду після закриття з метою запобігання їх негативного впливу цих полігонів	
Встановлення планів приведення у відповідність до вимог Директиви існуючих місць захоронення	
Встановлення механізму обчислення вартості захоронення відходів	
Забезпечення необхідного оброблення відповідних відходів перед їх захороненням (направленням на полігони)	

На реалізацію всіх вищезазначених положень Україні надається 6 років. Однак, у додатку до Угоди також визначено, що положення Директиви застосовуються одразу для нових полігонів, які вводяться в експлуатацію після підписання Угоди. Тобто полігони, які будуються зараз, і які мають почати функціонувати після червня 2014 року вже мають відповідати європейським вимогам до полігонів, що на даному етапі є малоймовірним внаслідок відсутності багатьох вимог в українському законодавстві.

Директива 1999/31/ЄС є однією із найбільш витратних при впровадженні всіх її вимог.

Корисні посилання

1. Council Decision of 19 December 2002 establishing criteria and procedures for the acceptance of waste at landfills pursuant to Article 16 of and Annex II to Directive 1999/31/EC (Рішення 2003/33/ЄС від 19 грудня 2002 року «Про встановлення критеріїв та процедур для прийняття відходів для захоронення відповідно до статті 16 та Додатку II до Директиви 1999/31/ЄС»). Джерело: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:011:0027:0049:EN:PDF>
2. Guidance on Monitoring Of Landfill Leachate, Groundwater And Surface Water (Керівництво з моніторингу фільтрату полігону, підземних та поверхневих вод). Джерело: http://www.sepa.org.uk/waste/waste_regulation/landfill/guidance_on_monitoring.aspx
3. Guidelines on the preparation of food waste prevention programmes (Керівництво підготовки програм із попередження харчових відходів). Джерело: http://ec.europa.eu/environment/waste/prevention/pdf/prevention_guidelines.pdf
4. Reference Document on Best Available Techniques for the Waste Treatments Industries (Довідковий документ з найкращих доступних технологій для оброблення відходів промисловості). Джерело: http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/BREF/wt_bref_0806.pdf

Західний Contra Costa санітарний полігон узбережжя Сан-Франциско

Типове українське сміттєзвалище

3. Директива про управління відходами видобувної промисловості

Повна назва: Директива 2006/21/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 15 березня 2006 року про управління відходами видобувної промисловості та внесення змін і доповнень до Директиви 2004/35/ЄС.

Відходи видобувної промисловості становлять в Україні домінуючу частину всіх відходів (близько 74,7%). Разом з пустою породою від днопоглиблювальних робіт такі відходи складають 86,6% від загального обсягу утворення відходів в Україні. Обсяг їх утворення у 2013 році перевищив 379,3 млн т і це є найбільшим серед європейських країн показником (за винятком Російської Федерації).

Директива 2006/21/ЄС охоплює питання управління відходами, що утворюються в результаті розвідувальних робіт, видобутку, оброблення і зберігання мінеральних ресурсів та розробки кар'єрів.

Основною метою Директиви 2006/21/ЄС є максимально можливе попередження та мінімізація будь-якого негативного впливу на навколишнє природне середовище та ризиків для здоров'я людини, що можуть виникати в результаті управління відходами видобувної промисловості.

До **ключових положень Директиви 2006/21/ЄС**, що формують її основний зміст, слід віднести:

1. Класифікація об'єктів / місць розміщення відходів видобувної промисловості (О/МРВВ), яка має здійснюватись у відповідності до критеріїв, визначених Додатком III до Директиви (порядок віднесення О/МРВВ до категорії А — підвищеної небезпеки). До основних із них належать: можливість (вірогідність) настання значної аварії внаслідок неправильних дій на всіх стадіях функціонування О/МРВВ (враховуючи масштаби можливого впливу внаслідок їх настання), вміст небезпечних відходів та речовин й препаратів. За результатами класифікації О/МРВВ до них встановлюються диференційовані вимоги.

Для О/МРВВ категорії А **вводяться вимоги стосовно попередження значних аварій та інформування**. Ними передбачено визначення небезпек значних аварій та включення необхідних заходів на всіх етапах до плану управління відходами. Для цього оператор повинен визначити політику попередження значних аварій, ввести в дію систему управління безпекою, яка імплементує цю політику (відповідно до розділу 1 Дод. I до Директиви), та внутрішній план дій у надзвичайних ситуаціях. Передбачається розроблення уповноваженими органами зовнішнього плану дій у надзвичайних ситуаціях.

2. Впровадження дозвільної системи для об'єктів / місць розміщення відходів видобувної промисловості (О/МРВВ), порядку подачі заявок на отримання дозволу й основних вимог до них. Відповідно до цієї статті функціонування О/МРВВ дозволяється лише за наявності дозволу, виданого уповноваженим органом.

Серед переліку документів, що додаються до заявки на отримання дозволу, — розроблений план управління відходами видобувної промисловості.

Передбачається обов'язковість **щорічного звітування оператора** компетентному органу щодо підтвердження відповідності діяльності зазначеним у дозволі умовам, обґрунтовуючи це результатами проведеного моніторингу.

3. Обов'язкове складання операторами О/МРВВ планів управління відходами, які мають переглядатись кожні п'ять років.

Плани управління відходами повинні охоплювати всі стадії — від проектування та робіт, при яких вони утворюються, до їх остаточного розміщення чи видалення з врахуванням можливих змін, спричинених розміщенням відходів.

Основні вимоги до змісту планів управління відходами:

- характеристика відходів відповідно до Додатку II до Директиви 2006/21/ЄС (що, серед іншого, вимагає їх ідентифікації відповідно до Європейського Переліку відходів List of waste);
- оціночний обсяг генерування відходів та операцій, в результаті яких вони утворюються;
- можливий негативний вплив від розміщення відходів та заходів із його попередження й мінімізації;
- заходи з контролю й моніторингу, план закриття О/МРВВ (у т.ч. рекультивацию, процедури після закриття, а також заходи із попередження погіршення стану довкілля);
- класифікування О/МРВВ. Якщо О/МРВВ відноситься до категорії А, то план управління відходами має додатково містити: документи про підтвердження проведення політики із попередження значних аварій, систему управління безпекою для реалізації зазначеної політики та внутрішній план дій у разі настання аварій.

4. Встановлення вимог до:

- **дотримання належного стану гірничих виїмок;**
- **будівництва та управління О/МРВВ.**

Уповноважені органи мають бути впевнені, що при будівництві нових або модернізації існуючих О/МРВВ оператор гарантуватиме мінімізацію негативного впливу на компоненти навколишнього природного середовища, вживатиме відповідні заходи на всіх етапах функціонування О/МРВВ (включаючи стадію закриття та після закриття) для забезпечення їх фізичної стабільності;

- **закриття та процедур, що мають здійснюватись після закриття О/МРВВ.**

Роботи із закриття можна розпочинати лише після того, як забезпечено виконання умов, визначених дозволом, і отримано безпосередньо дозвіл на закриття від уповноваженого органу (за поданим оператором запитом). На оператора покладається відповідальність за обслуговування, моніторинг, контроль та вжиття коригуючих заходів на стадії після закриття О/МРВВ протягом строку, який визначається уповноваженим органом.

Пост моніторингу О/МРВВ

Об'єкт / місце розміщення відходів видобувної промисловості

- операторів щодо **попередження погіршення стану водних ресурсів, забруднення атмосферного повітря та ґрунтів;**
- обов'язкового здійснення **перевірок уповноваженими органами** на етапі до початку робіт із розміщення відходів та з регулярною періодичністю після цього, включаючи фазу після закриття О/МПБВ.

5. З метою створення фондів фінансування заходів з рекультивативної ґрунтів, що зазнали впливу О/МПБВ, та гарантування виконання оператором всіх зобов'язань зазначених у дозволі, зокрема, стосовно фази після закриття (післяексплуатаційної), **передбачається введення фінансових гарантій.**

Вони встановлюються уповноваженим органом перед початком функціонування О/МПБВ. Фінансова гарантія може мати вигляд фінансового депозиту, включаючи промислово-субсидовані взаємні гарантійні фонди, або певний еквівалент. Її розрахунок повинен базуватись на можливому впливі на довкілля О/МПБВ, беручи до уваги категорію О/МПБВ, характеристику відходів та подальше використання рекультивованих земель, а також виходячи із припущення, що оцінка та виконання відновлювальних робіт буде здійснюватись третьою незалежною кваліфікованою стороною.

6. Передбачено **впровадження відповідальності за шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу** внаслідок неналежного управління відходами видобувної промисловості, яка реалізується у порядку, визначеному Директивою 2004/35/ЄС⁸, а також закріплено вимоги **встановити** правила **накладання штрафних санкцій** та забезпечення їх ефективності, пропорційності та переконливості.

7. Запровадження процедури інвентаризації закритих О/МПБВ. Мають складатись та періодично оновлюватись переліки закритих О/МПБВ, у тому числі покинутих, які розташовані на території держави та можуть спричинити у коротко- або довгостроковій перспективі негативний вплив на довкілля або становити загрозу для здоров'я людини. Цей перелік має бути доступний громадськості.

Для інертних та інших безпечних відходів Директивою передбачено низку послаблень, які стосуються окремих аспектів дозвільної системи, інформування громадськості, робіт по закриттю О/МПБВ тощо.

⁸ Directive 2004/35/CE of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on environmental liability with regard to the prevention and remedying of environmental damage // Official Journal L 143, 30 April 2004, pp. 56-75.

Яким є графік досягнення цілей Директиви, в Україні?

Положення імплементації	Терміни
Прийняття національного законодавства та визначення уповноваженого органу (органів)	
Встановлення системи, яка забезпечить створення/розроблення операторами (суб'єктами господарювання) планів управління відходами (визначення та класифікація місць/об'єктів розміщення відходів видобувної промисловості; характеристика відходів) (ст.4 і 9)	
Встановлення дозвільної системи, фінансових гарантій та системи контролю (ст.7, 14 та 17)	5 років
Встановлення процедур управління та моніторингу видобувних пустот (ст.10)	
Встановлення процедур закриття та подальшого нагляду за виробничими майданчиками відходів видобувної діяльності (ст.12)	
Створення реєстру закритих майданчиків відходів видобувної діяльності (ст.20)	

Корисні посилання

1. Guidance document for a risk-based pre-selection protocol for the inventory of closed waste facilities as required by article 20 of Directive 2006/21/EC (Керівництво для здійснення складання протоколу перед виборкою заснованого на оцінці ризиків для проведення інвентаризації закритих О/МПБВ відповідно до вимог ст.20 Директиви 2006/21/ЄС). Джерело: http://www.geology.cz/rroum/stazeni/Pre_selection_GUIDANCE_FINAL.pdf
2. Inventory of closed mining waste facilities (Інвентаризація закритих О/МПБВ). Джерело: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/288582/LIT_6797_7d390c.pdf
3. Final Report. Establishment of guidelines for the inspection of mining waste facilities, inventory and rehabilitation of abandoned facilities and review of the BREF document No. 070307/2010/576108/ETU/C2 (Заключний звіт. Встановлення керівництва для перевірок О/МПБВ та рекультивативної покинутих О/МПБВ, а також огляд BREF документу No. 070307/2010/576108/ETU/C2). Джерело: http://ec.europa.eu/environment/waste/mining/pdf/Inspection-Rehabilitation_BREF_report.pdf
4. Guidelines for the inspection of mining waste facilities. Annex 2 Establishment of guidelines for the inspection of mining waste facilities, inventory and rehabilitation of abandoned facilities and review of the BREF document № 070307/2010/576108/ETU/C2 (Керівництво для перевірок О/МПБВ. Дод. 2). Джерело: http://ec.europa.eu/environment/waste/mining/pdf/Annex2_guidelines_inspection.pdf
5. Supporting document on closure methodologies for closed and abandoned mining waste facilities. Annex 3 Establishment of guidelines for the inspection of mining waste facilities, inventory and rehabilitation of abandoned facilities and review of the BREF document № 070307/2010/576108/ETU/C2 9 (Супровідний документ з методології по закриттю для покинутих О/МПБВ. Додаток 3) Джерело: http://ec.europa.eu/environment/waste/mining/pdf/Annex3_closure_rehabilitation%20.pdf
6. Classification of mining waste facilities No. 07010401/2006/443229/MAR/G4 Final Report (Класифікування О/МПБВ No. 07010401/2006/443229/MAR/G4. Заключний звіт). Джерело: http://ec.europa.eu/environment/waste/mining/pdf/mwfs_report_dec_07.pdf

Європейський Союз об'єднує 28 країн-членів, які вирішили поступово об'єднати свої знання, ресурси та долі. Це унікальне політичне та економічне партнерство, засноване на цінностях поваги до людської гідності, свободи, рівності, верховенства права і прав людини. Понад п'ятдесят років нам знадобилось для створення зони миру, демократії, стабільності і процвітання на нашому континенті. Водночас нам вдалось зберегти культурне розмаїття, толерантність і свободу особистості. ЄС налаштований поділитись своїми цінностями та досягненнями з країнами-сусідами ЄС, їх народами, та з народами з-поза їх меж.

Для подальшої інформації про проект:

Проект технічної допомоги ЄС «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України у впровадженні секторальної бюджетної підтримки»

Тел.: (044) 425-58-25

E-mail: post@sbs-envir.org

Web-site: <http://www.sbs-envir.org>

Веб-сайт Представництва ЄС:

http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm

Сторінка Представництва ЄС у Facebook:

<http://www.facebook.com/EUDelegationUkraine>